

**PENGLIBATAN BURUH PERIKANAN ASIA TENGGARA DALAM
PERUSAHAAN PERIKANAN DI MALAYSIA: KAJIAN KES
BURUH PERIKANAN THAI DI KUALA PERLIS***

*Mohammad Raduan Mohd Ariff
Yeap Hock Lai*

PENGENALAN

Sektor perikanan di Malaysia masa kini sedang mengalami satu fenomena yang amat membimbangkan. Berdasarkan kepada Perangkaan Tahunan Jabatan Perikanan, pada tahun 2001 negara Malaysia terpaksa meluluskan seramai 18,152 orang buruh perikanan asing untuk bekerja di sektor perikanan negara ini. Ini disebabkan negara Malaysia pada masa kini sedang berhadapan dengan pola di mana tenaga muda tempatan tidak berminat untuk melibatkan diri dalam sektor perikanan. Tenaga muda berpersepsi, bekerja dalam sektor perikanan tidak menjamin masa depan dengan alasan pendapatan yang diterima tidak tetap; tahap pendidikan yang meningkat membolehkan tenaga muda menceburi bidang pekerjaan yang lebih selesa, berpendapatan lumayan dan berkedudukan di sektor ekonomi yang lain; proses modenisasi dan urbanisasi menggalakkan tenaga muda berhijrah ke bandar-bandar besar, termasuk ke Singapura dan banyak lagi sebab-sebab yang tidak mendorong mereka bekerja dalam sektor perikanan. Pada masa yang sama golongan yang telah berumur pula sedikit demi sedikit meninggalkan sektor ini akibat ketuaan mereka.

Pada masa kini fenomena sukar untuk mendapatkan buruh perikanan tempatan telah menjadi salah satu isu yang serius dan telah menimbulkan kebimbangan kepada banyak pihak, seperti Kementerian Pertanian Malaysia dan juga pengusaha-pengusaha tempatan. Keadaan bertambah serius lagi apabila perairan negara telah bertambah keluasanya setelah pengisytiharan Zon Ekonomi Eksklusif (ZEE) pada tahun 1980¹. Dengan pengisytiharan tersebut perairan negara telah bertambah dari 47,000 batu notika kepada 162,000 batu notika persegi. Mengikut perjanjian UNCLOS, sekiranya negara Malaysia tidak berkeupayaan menerokai sumber-sumber perikanan di perairan tersebut, ia perlu memberi ruang dan peluang kepada negara-negara jiran menerokainya². Ini sudah pasti akan merugikan negara.

Berdasarkan kepada perangkaan tahunan Jabatan Perikanan tahun 1995-2001, penggunaan buruh perikanan asing di Malaysia telah bertambah daripada 8,437 orang pada tahun 1997³ kepada 18,152 orang pada tahun 2001⁴, peningkatan sebanyak 115.15%. Ini bermakna 21.48% daripada jumlah nelayan negara pada masa kini merupakan buruh perikanan asing. Buruh perikanan asing ini datangnya dari negara-negara jiran. Umpamanya, di Semenanjung Malaysia (4,894 orang di

Pantai Barat dan 5,288 orang di Pantai Timur) hampir keseluruhan buruh perikanan asing berasal dari negara Thai dan hanya sedikit berasal dari negara Myanmar. Sementara itu di Sabah (5,767 orang), Sarawak (2,167 orang) dan Wilayah Persekutuan Labuan (36 orang) kebanyakan buruh perikanan asing berasal dari Filipina dan Indonesia. Perangkaan di atas tidak mengambil kira buruh perikanan asing yang masuk secara haram, di mana bilangannya sukar untuk ditentukan.

PERUSAHAAN PERIKANAN DI KUALA PERLIS

Bilangan nelayan yang bekerja di atas vesel berlesen di Kuala Perlis telah meningkat daripada 3.053 orang pada tahun 1980⁵ kepada 5,127 orang pada tahun 2001. dilihat dari segi komposisi didapati pada tahun 2001 seramai 1,126 (21.96%) orang nelayan adalah Bumiputera, 116 (2.26%) Cina dan 3,885 (75.78%) merupakan buruh perikanan asing dari negara Thai. Perangkaan di atas memperlihatkan kebergantungan yang keterlaluan kepada tenaga buruh asing. Sekiranya kerajaan Thailand menyekat atau menghalang kemasukan buruh perikanan ke Kuala Perlis, sudah pasti akan menimbulkan masalah yang besar kepada negara dalam usaha membekalkan sumber protein kepada rakyat Malaysia.

Di Kuala Perlis terdapat sebanyak 571 buah vesel menangkap ikan yang terdiri daripada bot Zon A sebanyak 230 buah, Zon B 162 buah Zon C 136 buah dan Zon C2 sebanyak 43 buah⁶. Bot Zon A dan Zon B yang beroperasi berhampiran dengan pantai telah menggunakan peralatan seperti Pukat Hanyut, Pukat Ketam, Pukat Tiga Lapis, Rawa Surung dan Tangkul Ketam dalam usaha mendaratkan sumber perikanan. Peralatan tersebut dikategorikan sebagai pukat tradisi (204 buah), pada tahun 2002 telah berjaya mendaratkan sebanyak 2,115.67 tan metrik hasil perikanan yang merupakan 3.04% daripada jumlah pendaratan bagi Kuala Perlis. Hasil perikanan Kuala Perlis sebanyak 67,401.04 tan metrik atau pun sebanyak 96.96% daripada jumlah adalah didaratkan oleh bot-bot dari Zon C dan Zon C2 melalui perkakas komersial iaitu Pukat Jerut (43,091.47 tan metrik) dan bot Pukat Tunda (231 buah) tersebut hampir keseluruhan dikendalikan oleh buruh perikanan asing dari Thailand.

PROSES KEMASUKAN BURUH PERIKANAN THAI KE KUALA PERLIS

Buruh perikanan asing yang berminat untuk bekerja di bot-bot majikan tempatan perlulah mengikut prosedur yang telah ditetapkan oleh pihak Kerajaan Thailand dan Kerajaan Malaysia. Buruh perikanan asing yang masuk ke perairan Malaysia dengan bot negara asing atau bekerja di atas bot milik rakyat tempatan tanpa mendapat kelulusan daripada pihak berkuasa akan dikategorikan sebagai pendatang haram. Pihak berkuasa seperti Polis Marin atau Pegawai Perikanan boleh mengambil tindakan menahan semua buruh perikanan asing serta menyita semua harta di atas bot tersebut.

Majikan tempatan yang ingin menempatkan buruh perikanan asing di atas bot mereka, perlu membuat permohonan dengan Jabatan Perikanan Negeri masing-masing. Setelah mendapat kelulusan, majikan perlu menguruskan proses kemasukan

buruh perikanan dari tempat asal mereka hinggalah berjaya ditempatkan di dalam bot perikanan majikan.

Buruh perikanan Thai yang berminat untuk bekerja di Malaysia, perlu mendapatkan "*Thai Fishing Boat Crews Identity*". "*Thai Fishing Boat Crews Identity*" merupakan borang pengenalan diri yang terkandung maklumat pemohon seperti nama, nama keluarga, umur, kewarganegaraan, tugas pemohon di atas bot, nombor pendaftaran bot, alamat tetap di negara asal, gambar pemohon dan pemohon juga diwajibkan menurunkan sepuluh cap jari mereka di atas borang tersebut.

Surat kelulusan ini hanya sah diakui selama enam bulan sahaja daripada tarikh dikeluarkan. Selepas itu buruh perikanan asing perlu membuat pembaharuan semula di wilayah masing-masing. Setelah Jabatan Imigresen Thailand mengeluarkan "*Thai Fishing Boat Crews Identity*", majikan tempatan akan menyerahkan borang tersebut kepada Jabatan Imigresen Malaysia dan Jabatan Perikanan Malaysia untuk diproses.

Bagi melayakkan buruh perikanan asing bekerja di Malaysia, beberapa syarat yang telah digariskan oleh Jabatan Perikanan Malaysia perlu dipatuhi oleh majikan tempatan. Antara syarat-syaratnya termasuklah majikan mesti mendapat kelulusan secara bertulis daripada Ketua Pengarah Perikanan; buruh perikanan mempunyai dokumen perjalanan yang sah; berumur melebihi 18 tahun; hanya dibenarkan bekerja di atas bot yang diluluskan sahaja; tidak dibenarkan berpindah ke bot lain kecuali mendapat kelulusan bertulis daripada Ketua Pengarah, Jabatan Perikanan Malaysia; majikan bertanggung-jawab sepenuhnya ke atas awak-awak jagaan mereka dan hendaklah memberitahu Jabatan Perikanan tentang pergerakan sekiranya terpaksa berlaku pertukaran awak-awak; majikan menanggung semua kos perbelanjaan membawa masuk dan menghantar semula awak-awak ke negara masing-masing apabila perkhidmatan mereka ditamatkan; dan akhir sekali majikan dibenarkan mengambil sehingga 90% buruh perikanan asing dan bakinya mestilah diambil daripada kalangan buruh perikanan tempatan.

Sebaik sahaja Jabatan Imigresen dan Jabatan Perikanan Malaysia meluluskan permohonan, majikan akan menghubungi tekong Thai atau wakil majikan untuk memaklumkan kepada semua bakal awak-awak di Thailand supaya bersedia. Setiap awak-awak akan diberi wang pendahuluan sebanyak seribu hingga dua ribu baht sebagai perbelanjaan dapur kepada keluarga mereka. Setelah semua kerja di Thailand selesai, maka buruh perikanan Thai akan dibawa masuk ke Kuala Perlis atau terus keluar ke laut. Segala kos untuk membawa masuk buruh perikanan Thai ditanggung oleh majikan tempatan.

Buruh-buruh perikanan asing tersebut terus ditempatkan dalam bot-bot perikanan majikan. Mereka dibekalkan dengan sebiji bantal dan sehelai tikar padi. Dari hari itu buruh-buruh tersebut akan tinggal dan bekerja di dalam bot perikanan majikan mereka. Mereka hanya naik ke darat buat seketika, iaitu sewaktu kerja-kerja pendaratan hasil perikanan ke jeti dilakukan. Mereka juga boleh berehat di jeti sementara menunggu bot perikanan mereka dipersiapkan dengan bekalan air, air batu, minyak diesel dan bekalan makanan. Waktu itu mereka gunakan berjalan-jalan

sekitar jeti atau kompleks pendaratan sambil mendapatkan sedikit barang keperluan di kedai-kedai berhampiran. Setelah semua keperluan dipenuhi, buruh perikanan asing ini akan naik ke bot perikanan semula dan bergerak menuju ke laut untuk meneruskan rutin operasi perikanan mereka. Cara bekerja begini tidak diminati oleh penduduk tempatan.

FAKTOR-FAKTOR YANG MENDORONG MAJIKAN TEMPATAN MENGGUNAKAN BURUH PERIKANAN THAI

Penyebab utama yang mendorong majikan tempatan menggunakan buruh perikanan Thai adalah kerana kurangnya minat penduduk tempatan untuk terlibat dalam perusahaan perikanan.

Majikan tempatan berminat menggunakan buruh perikanan Thai disebabkan mereka sanggup bekerja keras. Telah terbukti bahawa buruh perikanan Thai sanggup bekerja di laut berminggu-minggu lamanya. Sebagai contoh, mereka yang ditugaskan menjaga unjam di tengah laut, melakukan kerja tanpa membantah melaksana tugas dengan sabar berdua di laut selama enam bulan.

Buruh perikanan Thai sanggup bekerja walaupun menerima upah atau gaji yang sangat lewat. Mereka sanggup bekerja dengan bayaran yang hanya dibuat setiap tiga atau empat bulan.

Selain daripada itu didapati tekong Thai mempunyai kepakaran yang tinggi, khususnya dalam selok-belok pengendalian bot perikanan laut dalam. Mereka kebanyakannya telah lama melibatkan diri dalam sektor perikanan laut dalam di negara asal mereka. Dengan kepakaran yang ada, mereka boleh meningkatkan produktiviti. Tekong Thai telah biasa menggunakan peralatan moden seperti sonar dan juga GPS⁷ untuk mengesan ikan. Dengan meningkatnya hasil tangkapan bagi setiap trip, bermakna semakin banyaklah keuntungan yang akan diperolehi oleh pihak majikan.

Tekong mempunyai kedudukan yang tinggi di kalangan nelayan Thai. Tekong berkemampuan untuk menguruskan segala pentadbiran di tengah laut. Buruh perikanan Thai mendengar dan melaksanakan segala arahan yang disampaikan oleh tekong. Oleh itu, untuk mengekalkan buruh perikanan Thai di bot-bot mereka tanpa wujud sebarang masalah dalam menjalankan tugas, majikan tempatan perlu pandai mengambil hati, menjaga kebajikan dan menjalin hubungan yang baik dengan tekong. Seandainya berlaku ketidaksefahaman antara majikan dengan tekong, kemungkinan tekong akan berhenti dan bekerja dengan bot perikanan yang lain. Semua buruh perikanan Thai yang bekerja di bawah jagaannya akan mengikuti tekong mengambil tindakan yang sama.

TUGAS BURUH PERIKANAN THAI DI ATAS BOT

Setiap buruh perikanan yang bekerja di atas bot mempunyai tugas yang berbeza. Dalam sebuah bot Pukat Jerut, terdapat seorang tekong, seorang pembantu tekong, dua orang juru mudi, seorang juru enjin, seorang juru masak, seorang ketua juru pukat dan selebihnya terdiri daripada awak-awak yang berbeza bilangannya di antara

sebuah bot dengan bot yang lain. Bagaimanapun kebiasaannya sebuah bot Pukat Jerut mempunyai sekitar 35 hingga 40 orang awak-awak.

Tekong merupakan ketua di atas bot. Segala arahan yang dikeluarkan oleh tekong mestilah dilaksanakan dengan segera oleh semua awak-awak di atas bot. Di atas bot, tekong tinggal di tempat yang khusus dikenali sebagai *kechong*⁸. Tekong dengan menggunakan sonar dan GPS mengesan pergerakan ikan. Semua aktiviti di laut akan diaturkan oleh tekong, seperti masa yang sesuai menurun, melabuh dan menaikkan pukat sehinggalah menaik dan menyimpan ikan. Selain daripada itu, tekong juga akan menentukan berapa lama bot perlu berada di laut, dan semasa mendaratkan ikan di jeti tekong memainkan peranan sebagai orang kanan majikan.

Pembantu tekong merupakan orang yang paling dipercayai tekong. Biasanya seorang yang memegang jawatan pembantu tekong telah mempunyai pengalaman yang luas tentang ilmu kelautan dan boleh mengendalikan semua kerja di atas bot. Segala tugas akan disampaikan kepada awak-awak secara terus oleh tekong atau diberitahu melalui pembantu tekong. Tekong biasanya akan bersama-sama pembantunya untuk merancang jadual perjalanan bot dan jadual untuk ke lokasi memukat. Kadang-kadang pembantu tekong akan mengambil segala tugas di dalam bot sekiranya tekong terpaksa balik ke daratan. Namun begitu dalam keadaan biasa jarang sekali tekong akan membenarkan bot dikendalikan oleh pembantunya seorang diri.

Juru enjin juga merupakan orang yang agak penting di atas bot. Semua pergerakan bot akan dikendalikan oleh juru enjin setelah menerima arahan daripada tekong. Sekiranya berlaku kerosakan ke atas enjin bot, juru enjin akan membaiki dan membetulkan segala kerosakan terlebih dahulu sebelum memulakan atau meneruskan operasi. Oleh sebab itu, seorang juru enjin memainkan peranan penting dalam memastikan pergerakan bot berjalan dengan lancar. Sebelum keluar ke laut juru enjin akan memastikan enjin api dan enjin bot beroperasi dengan baik. Sekiranya terdapat kerosakan kecil pada enjin bot, maka operasi ke laut akan dihentikan sementara waktu sehingga enjin bot boleh beroperasi dengan sempurna.

Di atas bot terdapat seorang juru masak yang bertugas menyediakan makanan kepada semua pekerja di atas bot. Juru masak akan memastikan bekalan makan di atas bot mencukupi sepanjang bot berada di laut. Sebelum bot keluar ke laut juru masak akan pergi ke kedai yang berhampiran untuk membeli segala keperluan makanan seperti beras, minyak masak, gula, teh, coklat (Milo), biskut, garam, cili dan lain-lain barang yang difikirkan perlu. Semasa di tengah laut juru masak akan memastikan bahawa semua awak-awak dapat makanan yang secukupnya. Juru masak perlu memasak makanan tiga kali sehari. Ini dapat menggambarkan bahawa buruh perikanan Thai memerlukan makan yang mencukupi supaya mereka boleh bekerja dengan sempurna. Bekerja sebagai buruh perikanan memerlukan sumber tenaga yang banyak, terutama ketika menarik pukat.

Di atas bot juga terdapat seorang ketua penarik pukat. Ketua juru pukat akan memastikan bahawa semua pukat yang digunakan berada dalam keadaan baik. Semasa di tengah laut, ketua juru pukat akan memainkan peranan sebelum, semasa

dan selepas pukat diturunkan ke laut. Tekong akan memberi arahan kepada ketua juru pukat masa yang sesuai untuk menurunkan pukat. Ketua juru pukat akan memastikan bahawa setiap kali pukat dinaikkan, dibersihkan terlebih dahulu sebelum pukat disimpan. Seandainya berlaku kerosakan pada pukat, ketua juru pukat akan mengarahkan beberapa orang awak-awak untuk *membubu*⁹ bahagian pukat yang koyak itu.

Selain daripada jawatan di atas, dalam sesebuah bot Pukat Jerut terdapat di antara 35 hingga 40 orang awak-awak. Secara umumnya awak-awak ini menjalankan tugas yang diarahkan oleh tekong atau pembantu tekong. Mereka menjalankan semua tugas yang berkaitan dengan operasi menangkap ikan seperti menurun, melabuh dan menaikkan pukat; *membubu* pukat yang rosak; memuatkan ikan ke dalam petak-petak ikan; mendaratkan ikan ke jeti; membersihkan bot dan lain-lain tugas yang diarahkan oleh tekong dari masa ke semasa.

Secara keseluruhannya dapat dirumuskan bahawa buruh perikanan Thai yang bekerja di atas bot-bot perikanan di Kuala Perlis mempunyai pengkhususan kerja masing-masing.

PEMBAHAGIAN PENDAPATAN DENGAN MENGGUNAKAN SISTEM PANGGU

Sistem pembahagian pendapatan boleh menentukan jumlah pendapatan yang diterima oleh buruh perikanan Thai dan kadar keuntungan yang boleh diterima oleh majikan tempatan. Hasil tangkapan sumber perikanan tidak dibahagi terus di antara buruh perikanan dengan majikan pada setiap kali pendaratan dilakukan. Amalan yang biasa dilakukan ialah hasil jualan bagi setiap trip akan direkodkan dan dikumpulkan sehingga tiga hingga empat bulan. Selepas itu hasil jualan yang diperoleh itu akan dibahagikan di antara majikan dengan buruh perikanan mengikut "sistem panggu" yang telah ditetapkan. Pembahagian mengikut "sistem panggu" ini perlu dijalankan, kerana hasil tangkapan yang diperoleh bagi setrip adalah tidak tetap. Kedua, pecahan panggu dibuat dalam tempoh tiga atau empat bulan, bertujuan bagi mengelakkan buruh perikanan daripada meninggalkan atau berpindah ke tempat lain apabila berlaku perselisihan faham sesama mereka. Sekiranya mereka melarikan diri, majikan akan menghadapi masalah untuk mencari pengganti dalam masa yang singkat. Ketiga, kerana segala urusan niaga yang dijalankan di antara majikan bot dengan peraih ikan adalah secara kredit. Oleh itu sedikit masa diperlukan bagi mendapatkan keseluruhan hasil jualan. Seterusnya, sekiranya berlaku kerosakan yang serius kepada enjin bot, sonar dan peralatan bot yang lain, modal yang besar diperlukan bagi membaikinya.

Sebenarnya sistem pembahagian pendapatan dalam industri perikanan di Malaysia boleh dibahagikan kepada dua kaedah, iaitu kaedah "Sistem Panggu" dan "Sistem Pembayaran Tetap". Di Kuala Perlis, lebih mengamalkan sistem pembahagian pendapatan secara "sistem panggu" sahaja. Di Kuala Perlis, "sistem pembayaran tetap" hanya dilakukan sekiranya jumlah hasil pendaratan selama empat bulan sangat sedikit. Dalam keadaan di mana hasil tangkapan sangat berkurangan, dalam masa empat bulan setiap awak-awak akan dibayar gaji tetap sebanyak

RM1,200.00 (RM300.00 X 4 bulan). Ini merupakan gaji minimum yang diperoleh buruh perikanan Thai. Majikan mengaplikasikan sistem ini bertujuan menjaga kebajikan pekerja mereka, iaitu mengelakkan buruh mereka daripada menghadapi masalah kewangan dan juga bagi mengelakkan buruh mereka daripada berpindah ke bot perikanan lain.

Di bawah pembahagian secara “sistem punggu”, setiap buruh memperoleh pendapatan yang sama rata, kecuali mereka yang menjawat jawatan tertentu. Umpamanya tekong akan mendapat tiga bahagian dan sepuluh peratus daripada hasil pendapatan bersih. Manakala juru enjin mendapat dua setengah bahagian, ketua juru pukut dapat dua bahagian, juru mudi dapat satu setengah bahagian, juru masak dan awak-awak lain mendapat satu bahagian. Selain daripada pembahagian punggu, buruh-buruh perikanan berikut memperoleh pendapatan tetap setiap bulan. Juru enjin mendapat RM 900.00 sebulan, juru ketua juru pukut mendapat RM600.00 sebulan, juru mudi mendapat RM450.00 sebulan dan juru masak mendapat RM300.00 sebulan.

PENDAPATAN BURUH PERIKANAN THAI DI KUALA PERLIS

Selepas pecah punggu dibuat, majikan akan membayar gaji buruh perikanan Thai dalam bentuk tunai. Jadual 1 memperlihatkan bagaimana kaedah pengiraan punggu bagi bot Pukat Jerut dibuat. Hasil kajian mendapati jualan hasil tangkapan yang diperoleh dalam tempoh empat bulan bagi sebuah bot Pukat Jerut dianggarkan sebanyak RM300,000.00. Hasil jualan ini terlebih dahulu akan ditolak perbelanjaan bekalan makanan, minyak diesel, air batu, kos kerosakan peralatan dan juga “duit petik”. “Duit petik” merupakan upah yang dibayar kerana menjalankan tugas-tugas pendaratan ikan dari bot perikanan ke jeti. Majikan memperuntukkan sebanyak RM5.00 kepada setiap awak-awak bagi lima petak ikan yang dipunggah. Secara puratanya dalam tempoh empat bulan sahaja majikan terpaksa membelanjakan sebanyak lebih kurang RM3,900.00 untuk diberikan kepada 39 awak-awak yang ada di atas bot.

Hasil pendapatan yang diterima setelah ditolak dengan segala kos perbelanjaan dianggarkan dalam tempoh empat bulan adalah sebanyak RM201,200.00. Daripada jumlah tersebut tekong akan mendapat sepuluh peratus di atas perkhidmatannya untuk menguruskan segala kerja-kerja di laut. Tekong akan mendapat RM20,120.00 dan pendapatan selebihnya sebanyak RM181,080.00 akan dibahagi dua, 50 peratus kepada majikan 50 peratus lagi kepada buruh perikanan. Dalam tempoh empat bulan majikan tempatan akan memperoleh sebanyak RM90,540.00. sementara baki RM90,540.00 lagi akan dibahagikan kepada buruh perikanan mengikut pecahan punggu masing-masing. Untuk mendapat penjelasan lanjut sila lihat Jadual 2.

Buruh perikanan Thai yang bekerja di bot-bot perikanan majikan tempatan di Kuala Perlis mempunyai pelbagai sumber pendapatan sampingan hasil daripada kegiatan mereka semasa di laut seperti memancing ikan, mencandat sotong, *membubu* pukut dan memunggah ikan semasa pendaratan.

Jadual 1: Kaedah Pengiraan Panggu Bagi Bot Pukat Jerut Di Kuala Perlis Dalam Tempoh Empat Bulan 2003

A. Hasil Pendapatan (Empat Bulan)		RM 300,000.00
B. Kos Perbelanjaan		
• Keperluan dapur semasa di atas bot	RM 8,000.00	
• Keperluan minyak diesel (72,000 liter x RM0.70)	RM 50,400.00	
• Air batu (3000 bantal x RM10.50)	RM 31,500.00	
• Kos kerosakan peralatan	RM 5,000.00	
• Duit petik (RM100.00 x 39 orang)	RM 3,900.00	
	Jumlah Kecil	RM 98,000.00
	Pendapatan Bersih	RM 201,200.00
C. Pendapatan Tekong 10 %	Tolak 10%	RM 20,120.00
		RM 181,080.00
D. Pembahagian 50 % kepada majikan		RM 90,540.00
E. Pembahagian 50 % kepada awak-awak (40 orang)		RM 90,540.00

Anal L2 : Anggaran Pendapatan Setiap Buruh Perikanan Asing Yang Bekerja Di Atas Bot Pukat Jerut Di Kuala Perlis Dalam Tempoh Empat Bulan 2003

Bahagian Punggu	Nilai (RM)	Lain-lain Pendapatan				Jumlah
		Peratusan Dari Jualan	Pendapatan Tetap/Bulanan	Pendapatan Sampingan		
				Memancing Ikan/Mencandat Sotong	'Duit Petik'	
3 Punggu	RM6036.00	RM20,120.00 (10% Daripada Pendapatan Bersih)	Tiada	Tiada	Tiada	RM26,156.00
2 1/2 Punggu	RM5030.00	Tiada	RM3,600.00 (RM900.00x4 Bulan)	RM800.00 (RM200.00x 4 Bulan)	RM100.00 (RM25x4 Bulan)	RM9,530.00
2 Punggu	RM4024.00	Tiada	RM2,400.00 (RM600.00x4 Bulan)	RM800.00 (RM200.00x 4 Bulan)	RM100.00 (RM25x4 Bulan)	RM7,324.00
1 1/2 Punggu	RM3018.00	Tiada	RM1,800.00 (RM450.00x4 Bulan)	RM800.00 (RM200.00x 4 Bulan)	RM100.00 (RM25x4 Bulan)	RM5,718.00
1 Punggu	RM2012.00	Tiada	RM1,200.00 (RM300.00x4 Bulan)	RM800.00 (RM200.00x 4 Bulan)	RM100.00 (RM25x4 Bulan)	RM4,112.00
1 Punggu	RM2012.00	Tiada	Tiada	RM800.00 (RM200.00x 4 Bulan)	RM100.00 (RM25x4 Bulan)	RM101,920.00

KESIMPULAN

Perusahaan perikanan di Malaysia sedang mengalami perkembangan yang pesat seperti yang diperlihatkan oleh pendaratan ikan tahunan yang terus meningkat. Selain daripada itu perusahaan perikanan di negara ini telah beralih daripada perusahaan perikanan tradisional kepada perusahaan perikanan komersial. Perusahaan perikanan komersial ini didominasi oleh bot Pukat Jerut dan bot Pukat Tunda yang beroperasi jauh dari pantai khususnya di perairan Zon Ekonomi Eksklusif (ZEE). Masalah yang dihadapi pada masa kini ialah golongan muda tempatan tidak begitu berminat untuk menceburi bidang perikanan atas pelbagai alasan. Sementara itu golongan tua pula dalam industri perikanan semakin berkurangan akibat tidak lagi berdaya untuk meneruskan aktiviti perikanan. Bagi meneruskan peranan industri perikanan sebagai pembekal sumber protein, punca mendapatkan tukaran wang asing dan perkembangan industri hiliran yang berasaskan sumber marin, kerajaan terpaksa meluluskan permohonan majikan tempatan untuk mendapatkan perkhidmatan buruh perikanan asing dari negara-negara jiran seperti Thailand, Indonesia, Filipina dan Myanmar. Pada masa kini bilangan buruh perikanan asing melebihi 21% daripada jumlah bilangan nelayan yang ada di negara ini. Fenomena kebergantungan kepada tenaga buruh perikanan asing mendatangkan kerugian yang besar kepada negara, kerana setiap tahun berlaku pengaliran wang keluar ke negara-negara jiran.

Walaupun pihak kerajaan telah mengadakan peraturan yang ketat dalam hal mengawal penggunaan tenaga buruh perikanan asing, namun begitu hasil kajian mendapati beberapa perkara yang menyalahi peraturan telah berlaku. Umpamanya, peraturan mensyaratkan setiap bot hanya boleh mengambil 90% buruh perikanan asing, dan bakinya mestilah terdiri daripada buruh tempatan, namun begitu hasil kajian mendapati kebanyakan bot majikan tidak menggunakan langsung buruh perikanan tempatan.

Di Kuala Perlis, buruh perikanan asing hanya dibenarkan bekerja di atas bot perikanan C2 sahaja. Hasil kajian mendapati buruh perikanan asing bekerja juga di bot-bot perikanan A dan B, yang sepatutnya dikendalikan sepenuhnya oleh nelayan-nelayan tempatan. Selain daripada itu, didapati buruh perikanan asing di bawah umur 18 tahun bekerja di bot-bot perikanan di Kuala Perlis daripada kategori A hingga C2. Kebanyakan mereka berumur di antara sembilan hingga 15 tahun. Ini terjadi kerana majikan bot tempatan tidak memantau buruh-buruh perikanan yang bekerja di bot-bot mereka. Tanggung jawab tersebut diserahkan sepenuhnya kepada tekong. Buruh perikanan di bawah umur ini merupakan rakyat Thai yang bekerja atau masuk secara haram ke negara ini.

Hasil kajian mendapati buruh perikanan Thai berminat bekerja di Kuala Perlis adalah disebabkan pendapatan yang diperoleh adalah lumayan jika dibandingkan dengan keadaan hidup di negara mereka. Selain daripada itu selama berada di bot majikan mereka tidak perlu memikirkan soal tempat tinggal dan keadaan bertambah selesa kerana majikan menyediakan makanan yang secukupnya.

Sistem pangu merupakan sistem yang paling sesuai bagi tekong dan majikan mengawal buruh perikanan asing. Di samping itu melalui sistem ini tekong

memperoleh pendapatan yang sangat lumayan, majikan memperoleh keuntungan yang diharapkan dan yang paling penting buruh perikanan asing tidak terasa mereka dieksploitasi.

Bagaimanapun persoalan yang perlu difikirkan adakah negara akan terus bergantung pada buruh perikanan asing? Jika tidak, apa perancangan yang akan dilakukan oleh pihak berkuasa selepas menyedari fenomena yang membimbangkan ini.

NOTAHUJUNG

* Kertas kerja ini telah dibentangkan dalam “Seminar Kebangsaan Sosio-Ekonomi dan IT Kedua”, anjuran Pusat Penyelidikan dan Perundingan, Universiti Utara Malaysia, Sintok, Kedah Darul Aman, pada 11-12 Ogos 2004.

- 1 Jabatan Perikanan Malaysia, **Panduan Pelaburan Perikanan Malaysia**, 1996, hal 24.
- 2 Shahrom bin Abd. Majid, “Pelan Tindakan Perikanan Laut Dalam”, Seminar Penangkapan Ikan Laut Dalam 1987, Hotel Perdana Kota Bharu, Kelantan, 28hb.-30hb. November 1988. hal 24.
- 3 Jabatan Perikanan Malaysia, Perangkaan Tahunan Perikanan 1997, hal. 83.
- 4 Jabatan Perikanan Malaysia, Perangkaan Tahunan Perikanan 2001, hal. 47.
- 5 Edwin J. Savariraj, Perangkaan Tahunan Perikanan 1980. hal. 1.
- 6 Perangkaan Tahunan Perikanan 2002 dari Jabatan Perikanan Kuala Perlis.
- 7 GPS (Global Positioning System) adalah sejenis alat moden yang digunakan dalam industri perikanan pada masa kini. Alat ini amat berguna bagi mengesan kedudukan objek-objek yang terdapat di dasar laut.
- 8 *Kechong* ialah satu bilik khas yang terletak pada berkedudukan paling tinggi di dalam bot. Tekong akan sentiasa berada di dalam dan kesemua peralatan moden seperti sonar, GPS, alat komunikasi dan lain-lain ditempatkan dalam *kechong*.
- 9 *Membubu* ialah istilah untuk membaik pulih bahagian kerosakan pada pukat.

